

**Avgvstini Barbosæ, V. I. D. Lvsitani, Protonotarii
Apostolici, & sacrae Congregationis Indicis Consultoris,
Nunc Electi Episcopi Vgentini, Tractatus De Canonicis, Et
Dignitatibus, Aliisque ...**

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1658

31 Canonorum officium per se, & non per substitutos adimplendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98570)

CAPVT XXXI.

*Canonicorum officium per se, & non
per substitutos adimplendum.*

S V M M A R I V M.

- 1 Officium Canonicorum in duobus potissimum consistit, scilicet in choro cum participatione Diuinorum, & loco in Capitulo.
- 2 Officium Canonicorum in choro in quibus consistat, ostenditur.
- 3 Canonici tenentur per se ipsos, & non per substitutos suo muneri satisfacere, nisi legitime sint impediti.
- 4 Statutum quod Canonici possint inservire per substitutos, vel alternatim unus pro alio, non est attendendum.
- 5 Canonici cogendi sunt ad personaliter canendum Missam illis diebus, quibus ex institutis, & legitima consuetudine illius Ecclesie debent.
- 6 Dignitates, Canonici, vel Portionarij, praesertim in Cathedralibus si legitimo impedimento detenti sint, & per se ipsos munera eis incumbenda adimplere non possint, tunc alios eiusdem Ordinis, & gradus deputare debent.
- 7 Dignitates cum Canonicatu, aut Portione obtinentes tenentur utriusque beneficii onera subire per se ipsos, nisi seruitia eodem tempore concurrant.
- 8 Dignitas, & Canonicatus, si sunt adinuicem uniti, an, & quando illos obtinens teneatur utriusque onera subire per se ipsum? ostenditur.
- 9 Portio si unita sit Dignitati perpetuo, & accessorie, & per viam incorporationis, tunc obtinens Dignitatem non tenetur seruire tanquam Portionarius.
- 10 Canonicus iudex est suspectus in causa sui concanonici, sed verius num. 11.
Canonici in causa sui Capituli sunt idonei testes. ibid.
- 12 Testis de vniuersitate Ecclesiastica admittitur ad testificandum pro sua vniuersitate.
- 13 Canonici in iis, quae singulorum commodum, & utilitatem respiciunt, ad testificandum non admittuntur.
- 14 Canonicus in causa sua praebenda non potest esse testis?
- 15 Causa spectare ad singulos de Capitulo, quando dicatur?

OFFICIUM Canonicorum in duobus potissimum consistit, scilicet in choro cum participatione Diuinorum, & loco in Capitulo, ut probat tex. in c. relatum 9. c. dilectus 19. c. pro illorum 22. in fine, dilecto 25. in princ. de

praben. Petr. Gregor. Syntagm. iuris, lib. 15. c. 23. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Canonici. §. 4. Officium chori, & participationis Diuinorum breuiter, sed eleganter describit Concilium Trident. sess. 24. de reformat. cap. 12. v. omnes, in haec verba. Omnes vero Diuina per se, & non per substitutos compellantur obire Officia. & Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti assistere, & inservire atque in choro ad psallendum instituto hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distincte deuotèque laudare.

Ex tribus constare officium Canonicorum in choro, colligitur ex dicto Concilij decreto, primum in seruiendo per se, & non per substitutos; secundum in assistendo Episcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti tertium in psallendo in choro. De eorum quolibet sigillatim particulari sub capite agemus, & in hoc de primo.

Sacra igitur Rituum Congr. an vna Egitantien. 23. Nouemb. 1602. censuit Canonicos teneri per se ipsos, & non per substitutos suo muneri satisfacere, nisi legitime sint impediti, prout declarauit eadem S. Congr. in vna Neritonen. 15. April. 1606. & nuncupatim quod Canonici Ecclesiarum Collegiarum per se, & non per substitutum inservire debeant, & diuina obire munia, post Conc. Trid. sess. 24. de reformat. c. 12. ver. omnes vero, tenent. Seraph. dec. 1256. n. 4. nouissime Ciarlin. controu. for. lib. 1. c. 38. n. 29. Rota dec. 659. n. 3. p. 4. diuers. Et si factum sit aliquod statutum, aut extet consuetudo etiam immemorialis, quod Canonici possint inservire per substitutos, vel alternatim unus pro alio eius ratio habenda non est, quia est contra Con. cit. loco. Ita Seraph. d. dec. 1256. n. 4. Ciarl. d. c. 38. n. 30. Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. Canonici, §. 5. Nic. Garc. de benef. p. 3. c. 2. n. 498. & n. 503. Rot. dec. 659. part. 4. diuers.

Circa onus Canonicis incumbens ad missas decantandas an debeat illud personaliter obire vel possint quandoque per substitutos adimplere, huius loci est inuestigare; & quauis ad huiusmodi onus subeundum cogi posse videantur, ex vulgatis iuris regulis, quae in hoc casu praecipuum, & necessitatem important, nihilominus tamen stante vsu immemorabili, ut quis deferuiat in Missis cantandis per alium sui similem, puto probabile, ut Canonicus per se non teneatur celebrare, sed possit per substitutum satisfacere; per eaque late tradit Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 800. num. 1. cum seqq. tom. 4. Quod necessarium est intelligendum existente iusta causa impedimenti, vel absentiae: nam qui tenetur per se celebrare, iustam habet excusationem, si legitime impediatur, adeo ut tunc nec adstringi valeat ad celebrandum per alterum: qui vero per se, vel per alium obligatus est celebrare, etiam si iusto detineatur impedimento, tamen adhuc tenetur per alium adimplere.

implere. Ita Nau. in *man. c. 2 §. n. 154.* Azori. *instit. mor. p. 1. lib. 10. c. 24. q. 7. v. respondeo.* Ego ipse de officio & potestate Episcopi. p. 2. alleg. 24. n. 28. Vnde merito, ut nullo casu omitat Canonicus adimplere onus sibi iniunctum Missarum decantandarum, licet infirmus sit, vel ex iusta causa absens, solet statuto cauere, ut per se, vel per alium sui simile huic oneri satisfaciat, quo etiam casu non libera praestatur Canonico electio, ut fieri solet, sed analogice, ut ita demum Canonicus posset per alium satisfacere oneri Missarum, siue solemnium, siue non solemnium, si iusto aliquo impedimento fuerit detentus, vel infirmitatis, vel absentiae, ne ipse valeat physice per se adimplere, si potest, si vero impeditus sit per ipsum feruiat, si potest, si vero impeditus sit per alium satisfaciat, Lambert. de iure patron. lib. 2. p. 1. q. 7. princ. art. 28. n. 2. 3. & 4. & art. 30. n. 25. §. si igitur conclusio, v. amplius secundo, Gu-tier. cons. 1. n. 11. v. & praedicta. Nic. Garc. de ben. p. 3. c. 2. n. 496. 498. & 504. Azori. *instit. mor. p. 1. lib. 10. c. 24. q. 7. v. quando vero talis*, quos refert, & sequitur Ioan. Bap. Ciarlin. *controu. for. lib. 1. c. 38. n. 28.* Vide latius c. 34. n. 9. cum seqq.

Et ad haec reducenda sunt, quae à sacris Congregationibus Concilij & Rituum hac de re emanarunt; sacra autem Conc. Trid. Cong. prout refert Garc. d. p. 3. c. 2. n. 495. ita habet: *¶ An Canonici teneantur per se ipsos cantare Missas in omnibus festis, Dominicis, Aduentus, & Quadragesime, an tantum solemnibus? Congregatio censuit cogendo esse ad personaliter canendum Missam illis diebus, quibus ex instituto, & legitima consuetudine illius Ecclesiae debent eas dicere, nec possunt per alios Missas canere maiores praetentum quod ipsi Missas diebus solemnibus decantabunt, sed cogendi sunt ad personaliter canendum illis diebus, quibus ex institutis, vel legitima consuetudine illius Ecclesiae debent.*

Item & alia decisio S. Rituum Cong. ad supplicationem Capituli, & aliorum Ecclesiae Abulen. quae sic cantat. *Obtinentes Dignitates, Canonicatus, vel Portiones in Ecclesiis praesertim Cathedralibus cuiuscumque qualitatis sint, Episcopo solemniter celebranti, aut Pontificalia exercenti assistere, ac vestibus sacris indutus eisdem inseruire, necnon munera eisdem Dignitatibus, Canonicatibus, & Portionibus in decantatione Missae, Euangelij, Epistolae, & similium functione praestatione incumbunt, & annexa per se ipsos subire, & exercere iuxta sacrorum Canonum, & Concilij Tridentini dispositionem, ac cuiusque Ecclesiae particularem ordinationem, certum esse respondit Sacrorum Rituum Congregatio, quod si quando aliquis legitimo impedimento detentus ea per se ipsum adimplere non poterit, tunc alios, eiusdem tamen Ordinis, & gradus, non autem inferioris, Dignitates nempe alias Dignitates, Canonici Canonicos, & Portionarij respectu Portionarios in sua quisque*

hebdomada, ne graduum, & ordinum prerogatiua confundantur, deputare debebunt, idque per Episcopum opportunis remediis etiam huius Decreti vigore providendum fore censuit eadem Sacra Congr. sub die 18. Maij 1602. *Prolog. Card. Comen. Alex. Gratianus Prosec. Congr.* quam declarationem se vidisse authentica testatur Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 496.

Obtinentes quoque Dignitatem cum Canonicatu, aut Portione, tenentur utriusque beneficii onera subire per se ipsos, nisi seruitia eodem tempore concurrant ita ut ab una persona praestari nequeant; nam percipit duplices fructus & distributiones, ut dixi c. 21. n. 28. unde duplex onus subire debet, & duarum personarum vices praestare. l. tutorum ff. de his quibus, ut indignitate Prob. in c. 1. n. 7. de consuet. in 6. nisi forte una praesentia sufficeret propter incompatibilitatem beneficiorum, Cou. lib. 3. var. c. 13. n. 3. Rebuf. de dispen. ad plura benef. n. 71. & 72. refert Stephan. Gratian. discept. for. tom. 5. cap. 894. n. 23. cum seqq. & ita declarauit Sacra Congr. Conc. in una Abulen. cuius verba refert Nic. Garc. d. c. 2. n. 503. ut in sequenti declaratione. *Illustrissimi, & Reuerendissimi Domini. Pro parte Episcopi Abulen. quaeritur an obtinens Dignitatem cum Canonicatu, seu Portione in eadem Ecclesia teneantur per se ipsos utriusque beneficii onera subire, ita ut non satisfaciant Concilio deseruendo personaliter in Dignitate, & per substitutum in Canonicatu, seu Portione non obstante contraria Ecclesiae consuetudine? Episcopo Abulen. resp. Reuerendiss. D. vti frater. Propositus fuit libellus Sacrae Congregationis Cardinalium Concilij Tridentini interpretum, qui cum his ad Amplitudinem tuam litteris mittitur, de obtinentiis Dignitatem cum Canonicatu, seu Portione in eadem Ecclesia, ut ex illo ipsa videbit. Congregatio censuit sic obtinentem teneri per se ipsum utriusque beneficii onera subire, nec aliter Concilio satisfacere quam si personaliter utrique deseruiat, nisi tamen seruitia simul ita concurrant, ut ab una persona eodem tempore praestari nequaquam possint. Porro facultatem substituendi in seruitio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore seruitio non sit obstrictus, existimauit minimè illi denegandum esse, cessante fraude, & calumnia; quam Congregationis sententiam Amplitudini tuae significanda duxi, ut illam pro suo munere obseruanda curet, cui optimam valetudinem precamur in Domino. Roma die 27. Iulij 1587. Amplitudinis Tuae vti frater A. Cardin. Carrafa. Et addit idem Nicol. Garc. dist. cap. 2. sub num. 504. aliam declarationem in una Calaguritana sub die 19. Iulij 1593. quae sic ait. Congregatio Concilij censuit minimè potuisse Episcopum statuere, ut Decanus primam obtinens Dignitatem in Ecclesia Collegiata S. Mariae, teneat*

tur contra consuetudinem dictæ Ecclesiæ inferni-
re in Diaconi officio Sacerdotali celebranti, nisi
Decanus ultra dignitatem Decanatus obtineret
in eadem Ecclesiæ etiam Præbendam onus hoc
canendi Euangelium annexum habentem, tunc
enim ad onus prædictum etiam subeundum co-
gendum fore.

- 8 Si Dignitas, & Canonicatus sint adinuicem,
& æquè principaliter vnita, cum vti duo be-
neficia obtineantur, illa obtinens vtriusque
onera subire per se ipsum tenetur, secus verò
si vnio facta sit accessoriè, & non æquè princi-
paliter, idem etiam dicendum est si facta sit ad
vitam obtinentium dumtaxat; quia per istam
vniionem, ad vitam non extinguitur titulus be-
neficii vniti; ita declarasse S. Congregat. Con-
cil. refert. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 506. & seqq.
- 9 Sed si Portio vnita sit Dignitati perpetuò, &
accessoriè, & per viam incorporationis, tunc
quia per istam vniionem Portio desit esse Por-
tio, & eius titulus, & effectus extinctus fuit, ac
effecta est vnum tantum beneficium: obtinēs
Dignitatem, cui sic est vnita Portio, non tene-
bitur seruire tanquā Portionarius, nec subire
onera aliàs competentia ratione Portionis: ex
alia declaratione eiusdem S. Cong. colligit Nic.
Garc. d. c. 2. n. 508. & 509. vbi n. 510. refert sic
etiam fuisse resolutum in Rota in vna Burgen.
seruitij Decanatus 13. Iunij 1594. coram Litta,
quam, cum sit in hac materia magistralis, hic
inferendam duxi. Domini resolverunt Decanum
non teneri seruire tanquam Portionarium, quia
Portio eo ipso quod vnita fuit in perpetuum Di-
gnitati Decanatus per viam incorporationis, ut
ex lectura vniionis factum fuisse apparet, desit
esse Portio, illiusque nomen, & effectus extinctus
fuit, Doct. in c. cum accessissent, de const. gloss. verb.
Ecclesiæ, in Clemen. per litteras, de præben. Ioan.
Bapt. et. de S. Seuerino, in tr. de vniion. art. 8. q. 11.
& seqq. Oldrad. conf. 2. 59. n. 15. & seq. Rot. dec. 11.
de reb. Eccl. non alienan. in antiquis. Cassad. dec.
13. n. 1. super regulis. Vnde cum titulus Portionis,
eiusque effectus sit extinctus, non potest dici quod
Decanus vti Portionarius teneatur seruire, cum
non entis nulla sint qualitates, & qualitates sine
subiecto esse non possint; nec ex eo, quod in vniione
dicitur quod per vniionem huiusmodi dicta Por-
tio debitis non fraudetur obsequiis, sed eius con-
gruè supportentur onera consuetæ; debet contra-
rium determinari; nam dixerunt Domini di-
ctam clausulam intelligi debere de oneribus non
competentibus ratione solius Portionis; sed de his,
que extrinsecè veniunt subeunda, cum quæ com-
petunt ratione solius tituli, cessent, de medio sub-
lato ipso titulo per viam dictæ perpetuæ vniionis,
ad rex. in c. cum cessante, de appellationib. cum
vulgaribus, & huic interpretationi esse inhere-
ndum dixerunt Domini, ne verba Papæ facta eius-
dem contradicant, ad text. in l. i. vbi scribentes,
C. plus valere quod agitur. Et quod inductum fuit

mediante vniione in honorem Dignitatis Deca-
natus, & augmentum eius, retorqueatur in dimi-
nutionem honoris, & Dignitatis illius mediante
seruitio sue Dignitati minime condigno contra
omnem rationem. Debet enim omnis disputatio
sano modo interpretari, & ut omnis disputatio
euitetur, c. inter dilectos, S. ceterum, de fide in-
strumen. Bart. & alij. in 2. S. creditum, ff. si cer-
tum pet. cum alijs per Aymon. conf. 548. n. 19. lib.
3. præsertim cum Ecclesiæ ex defectu dictæ Por-
tionis in Diuinis non dicatur pati aliquem defe-
ctum, ut notatur per Angel. in l. non alijs, §. lega-
ti. & ibi Cast. n. 3. ff. de iud. & per Bald. in repet.
d. l. n. 2. in 2. elect. Haftenus Rota.

Cum ergo Canonici teneantur seruire per 10
se, ac in Choro, & in Ecclesiæ personaliter, &
non per substitutos assistere, iuxta ea, quæ su-
prà hoc eod. c. adduximus, & sic societatem &
familiaritatē inter se obtineant, ut tradit gloss.
in c. cum R. Canonicus 35. in verb. cum sint eius
socij, de offic. deleg. & fraternitatem contrahāt,
quia Canonici dicuntur fratres, c. quando, & c.
nouit, de his quæ fiunt à Præl. sine consensu Cap.
cap. accedens, ut lite non contest. ideo Aloyf.
Ricci in dec. Curia Archiep. Neap. p. 1. dec. 179. per
tot. resoluit Canonicum iudicem esse susce-
ptum in causa sui Concanonici.

Verum contraria sententia receptior est, 11
quamque tenent Aufser. de reprob. testium n. 13.
v. adde quodd. Alberic. de Maletis in tr. de test.
c. 4. n. 76. vbi intelligit quando Canonici inli-
mul non habitant, Crot. eod. tr. n. 168. Campeg.
in simili reg. 99. fallent. 8. Mascard. de probat.
concl. 260. n. 7. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 60.
n. 461. Buratt. dec. 552. n. 8. Et specialiter in Ca-
nonicis respectu sui Capituli id ipsum asserunt
Hector. Æmil. in tr. de testib. verb. testis Abbas
n. 13. Alber. de Maletis vbi sup. c. 5. n. 27. Ma-
scard. d. concl. 260. n. 6. & 9. plures citati à Farin.
d. q. 60. n. 460. per text. in c. super prudentia, vbi
etiam gloss. infiguratione casus 14. q. 2. & in d.
c. cum R. Canonicus. Nam testis de vniuersita-
te Ecclesiastica admittitur ad testificandum
pro sua vniuersitate, c. in super, de testib. Socin.
reg. 408. in princip. Viui. commun. verb. testis de
collegio, Farin. d. q. 60. num. 451.

Limita tamen hanc secundam receptio- 13
nem sententiam non procedere in iis, quæ
singulorum commodum, & vtilitatem respi-
ciunt, in quibus eosdem Canonicos, singu-
losque alterius cuiuscunque vniuersitatis, ad
testificandum non admitti tenent Cou. pract.
cap. 18. num. 4. vers. quibus suffragatur, Cæli.
de Grassis decif. 85. num. 2. Menoch. de arbitr.
casu 106. num. 13. cum seqq. Mascard. conclus.
318. num. 3. Farin. d. quæst. 60. num. 496. Et in
specie quod in causa Præbendæ ipsius Ca- 14
nonici, quia agitur de proprio, & singulari eius
commodo, non sit ipse Canonicus idoneus
testis, resoluunt Abb. in cap. in super num. 7.
Felin.

Felin. n. 6. de testib. Auster. de reprob. testib. n. 1. v. ex qua Siculus, & n. 91. Mascard. concl. 1357. n. 29. Farin. d. q. 60. n. 462.

- 15 Dicitur autem causa spectare ad singulos de Capitulo quando proprietas est Capituli, sed utilitas singulorum; vel quando agitur de prædio & vinea, de cuius fructibus singuli de Capitulo habent suos redditus, & ex quibus viuunt, & aluntur; vel quando agitur de lite, in qua si Capitulum succumberet, certum est in singulos imponendam esse collectam, secus si hoc sit dubium. Ita Farin. d. q. 60. n. 499. 504. 505. & 507.

CAPVT XXXII.

Canonici an quando, & quomodo teneantur associare, & reducere Episcopum venientem ad Ecclesiam celebraturum, vel diuina Officia audienturum?

SVMMARIVM.

- 1 Canonici tenentur in eorum habitu Canonicali accedere ad domum Episcopi, & illum associare ad Ecclesiam celebraturum, vel diuina Officia audienturum cum cappa accedentem, excipientes illum ex aliquo cubiculo Palatii Episcopalis Ecclesia contigui.
- 2 Ceremoniale seruandum circa associationem, & reductionem Episcopi celebraturi in Cathedrali.
- 3 Domus Episcopi quibus passibus debeat distare à Cathedrali, ut Canonici illum ab ea ad Cathedralē associare non teneantur, ostenditur.
- 4 Palatium Episcopi si sit longè distans, debet Episcopus associari per Canonicos ex aliquo loco ad hoc deputato prope Ecclesiam, vel ex Ecclesia ipsius atrio, aut scalis.
- 5 Canonici in eorum habitu Canonicali tenentur associare Episcopum in solemnioribus tantum diebus, quibus cum cappa ad celebrandum solemniter, seu ut diuinis Officiis assistat, accedere voluerit.
- 6 Canonici Diaconi non debent hinc inde assistere Episcopo dum is accedit ad Ecclesiam, nisi quando est paratus cum Pluiali, & Mitra.
- 7 Canonici non tenentur nisi ex voluntate, & urbanitate associare Episcopum, cum in diebus non solemnioribus priuātè sine cappa, vel ex alia causa ad Ecclesiam accedere voluerit.

- 8 Aspersorium cum aqua benedicta Episcopo accedenti ad Ecclesiam debet ministrari à prima Dignitate, vel digniore Canonico.
- 9 Aspersorium porrigendum est Episcopo accedenti ad Ecclesiam Collegiatam ab illius Priore, non autem à prima Dignitate, vel primo Canonico Cathedralis, quatenus ibi adsit.
- 10 Festa solemnia, seu dies solennes, quibus Episcopus potest incedere, seu procedere ad Ecclesiam cum cappa, seu Pluiali sunt qui in cap. 1. & 33. Cæremonialis Episcoporum annumerantur.
- 11 Diebus solemnioribus tenentur Canonici Episcopum associare, & reducere etiam si cappa non utatur, si ea uti non soleat illis diebus.
- 12 Canonici debent associare Episcopum ad Ecclesiam in Dominicis diebus, & aliis festiuitatibus per annum, si id consuetudine fuerit introductum.
- 13 Suffraganeo Episcopo veniente ad Ecclesiam ad celebrandum nomine proprii Episcopi, non tenentur Canonici obuiam ire, nisi usque ad portam Ecclesia.
- 14 Episcopus debet Canonici certam horam sui aduentus ad Ecclesiam tempore congruo statuere, & significare.
- 15 Canonici post signum datum ad Officium inchoandum, etiam non expectato Episcopo, Officium inchoare poterunt.
- 16 Episcopus si ad Ecclesiam descendat post inchoatum Officium, tunc satis est si quatuor, vel quinque Canonici ei obuiam eant, idem si post decantatum Euangelium concio inchoetur, ut num. 17.
- 18 Episcopum si finita concione velit ad domum redire, non debent Canonici deferere Misam, sed tres, vel quatuor Episcopum usque ad portam comitentur.
- 19 Canonici ut Episcopum in reditu finito officio associant sufficit usque extra portam Ecclesia, vel usque ad primum atrium.
- 20 Decisio in causa Elboren. refertur.
- 21 Canonici debent associare Episcopum redeuntē usque ad aulam, unde deduxerunt eum ad Ecclesiam.
- 22 Pallium à palatio in Ecclesiam non conuenit gestare Episcopo, sed debet assumi post contatam Tertiam in sacello Ecclesia ubi paratur Episcopus.
- 23 Legi lis loco de quo in Cærem lib. 2. cap. 31. potest tolerari Laicus clauiferarius, dummodo sit indutus habitu clericali.
- 24 Duci Segorbica, & Cardona an debeantur, & quomodo cæremonia associationis, iurificationis, & pacis per Canonicos Ecclesia Cathedralis Segorbicē. ostenditur.

Tenentur